

Тернопільський національний економічний університет

Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

«Економічної теорії»

на тему:

«ВВП як узагальнюючий показник економічної активності»

Студента 2 курсу групи ФБС-21
напряму підготовки фінанси та кредит
Яловеги Ярослава Володимировича

Керівник:
доцент, кандидат економічних наук,
Возьний К.З.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис, прізвище та ініціали)

(підпис, прізвище та ініціали)

(підпис, прізвище та ініціали)

м. Тернопіль – 2016 р

План

Вступ.

Розділ 1. Сутність ВВП як узагальнюючого показника економічної активності.

Розділ 2. Види та методи розрахунку ВВП.

2.1. Основні методи обчислення ВВП: за витратами, за доходами та за доданою вартістю.

2.2. Номінальний та реальний ВВП як основні складові макроекономічних показників.

Розділ 3. Динаміка та структура ВВП України: емпіричний аспект проблеми.

Висновок.

Список використаної літератури.

Додатки.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Сутність ВВП як узагальнюючого показника економічної активності.....	6
Розділ 2. Види та методи розрахунку ВВП.	11
2.1. Основні методи обчислення ВВП: за витратами, за доходами та за доданою вартістю.	11
2.2. Номінальний та реальний ВВП як основні складові макроекономічних показників.....	16
Розділ 3. Динаміка та структура ВВП України: емпіричний аспект проблеми.....	21
Висновок	28
Список використаної літератури.....	30
Додатки	32

Вступ

Найбільш відомим і широко використовуваним показником вимірювання результатів загальної економічної діяльності в країні є валовий внутрішній продукт (ВВП). ВВП є частиною основних показників системи національних рахунків (СНР).

Метою моєї курсової роботи є характеристика і аналіз валового внутрішнього продукту (ВВП) як основного макроекономічного показника, який використовуються в системі національних рахунків (СНР).

Мета роботи визначає виконання таких завдань:

1. Розкрити зміст валового внутрішнього продукту і методи його обчислення.
2. Дослідити проблему розгляду динаміки валового внутрішнього продукту в Україні.
3. Оцінити шанси моделювання динаміки ВВП в Україні.

Актуальність даної роботи полягає у тому, що показник ВВП посідає вкрай вагомим значення для економіки загалом. Він включає немалу частину інформації про рівень економічного розвитку країни: обсяг випущеної продукції (реальний ВВП), рівень зміни цін і їх дію на номінальний ВВП (дефлятор ВВП), рівень економічного розвитку з урахуванням кількості населення, що мешкає в даній країні (ВВП на душу населення), галузеву структуру.

Дослідження і прогноз ВВП на різних етапах економічного обігу є неодмінним для умов перехідної економіки, коли особисте методичне забезпечення надто замало відпрацьоване, а досвід прогнозних обрахунків, складений в розвинених ринкових економіках, не може бути природно використаний через погані умови розвитку економіки.

Водночас науково аргументовані передбачення виробництва ВВП допускають оцінити наслідки виконання очікуваної на прогнозний етап економічної політики держави. Своєрідного значення при цьому приймає можливість включати наслідки державної політики, яка має втілення в

несхожих за метою, особливостями виробництва та функціями галузей економіки, що мають різну дію на сукупні наслідки економічної діяльності та економічний ріст в цілому.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) є ключовим макроекономічним показником результатів діяльності економіки багатьох країн світу, котрим користуються при міжнародних зіставленнях і при обрахунках суспільної продуктивності. Тому показники ВВП займають головне місце у сучасній макроекономічній статистиці, в її загальній теорії, методології й практиці.

Задачі статистики ВВП виявляються у тому, щоб на базі ряду показників дати загальну характеристику основних наслідків економічного процесу, визначити величину і структуру кінцевого продукту, темпи економічного росту, показати розподіл доходів, об'єми перерозподільних процесів.

Розділ 1. Сутність ВВП як узагальнюючого показника економічної активності.

Ключовим питанням макроекономічного регулювання прогнозів економіки є наукове обґрунтування темпів економічного росту та пропорцій процесу відтворення.

Найбільш впливовим зряддям аналізу, формування і дотримання економічних пропорцій є балансовий метод. По суті це набір певних заходів, які мають забезпечити погодження і координацію макроекономічних показників, поєднання та баланс всіх часток (умов і результатів) відтворюваного процесу, злагодженість потреб і ресурсів, зіставлення витрат і результатів виробництва, а також доходів у процесі відтворення.

На засадах балансового методу сформовано дві системи (два лади) макроекономічного рахівництва: БНГ (баланс народного господарства) та СНР (систему національних рахунків). [1, с. 43-44]

Кількісна оцінка процесів відтворення в масштабі всієї національної економіки відбувається на основі певної системи національних рахунків.

Система національних рахунків (СНР) – низка пов'язаних один з одним економічних показників, які висвітлюють загальні й найважливіші аспекти економічного розвитку, котрі зв'язані з виготовленням та використанням матеріалів та послуг, розподілом і перерозподілом доходів, утворенням національного багатства країни тощо.[4]

СНР – виразна структура з розвиненим рівнем централізації внутрішньої будови й системи всіх зв'язків між частинами на основі належної методології й принципу подвійного запису будь-якої економічної діяльності. СНР допускає підпорядковувати та проводити класифікацію економічної інформації, узгоджувати дані, що співвідносяться хоч і до пов'язаних, але різних аспектів економічного процесу. Ця система є важливим підґрунтям для проведення обчислень головних макроекономічних показників і використання її для регулювання національної економіки.

Зіставляючи показники, які належать до СНР за певний проміжок часу, можна робити підсумки про якість організації економіки, планувати прогнози на майбутнє.

СНР сформована в категоріях і термінах ринкової економіки, її теорії та визначення прогнозують, що економіка, описана за її допомогою, працює на основі впливу ринкових механізмів та інститутів.

Систему національних рахунків використовують для формування політики держави, оцінки макроекономічного клімату для побудови моделей та прийняття рішень. Звідси випливають основні узагальнюючі показники функціонування національної економіки, якими безпосередньо користуються на практиці.[3, с. 88-90]

Існує немало показників економічного добробуту населення. Проте найпоширенішим та найкращим показником вимірювання стану економіки є річний обсяг сумарного виробництва товарів і послуг, який часто називають, сукупним обсягом національного виробництва.

Основними узагальнюючими показниками функціонування національної економіки є:

- ВВП (Валовий внутрішній продукт)
- ВВП (Валовий національний продукт)
- ЧНП (Чистий національний продукт)
- НД (Національний дохід)

Вимірювання загального виготовлення товарів і послуг в економіці здійснюється за допомогою валового національного продукту і валового внутрішнього продукту. І ВВП, і ВВП вимірюють сукупну ринкову вартість кінцевих товарів і послуг, яка вироблена в країні за один рік. Обидва показники поєднані між собою і мають відмінність лише у тому, як кожен з них трактує поняття „економіка”. [2, с.100]

В даній роботі розглядається основний показник СНР (системи національних рахунків) – ВВП (Валовий внутрішній продукт).

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – це загальна сума усіх кінцевих товарів та послуг, яка вироблена на території країни всіма фірмами і домашніми господарствами, завдяки факторам виробництва (землі, праці, капіталу та підприємницьким здібностям), незалежно від їх національності, що мають осередок економічних зацікавлень на території країни, здійснюють виробничу діяльність та перебувають на її економічній території.

ВВП обчислює ринкову ціну річного об'єму виробництва, тобто він є вартісним (ціновим), інакше кажучи грошовим показником. Валовий внутрішній продукт зобов'язаний бути таким, оскільки є необхідність порівнювати несхожі за будовою набори товарів і послуг, виготовлені у різні роки, а ще й слід мати загальну картину про їхню умовну вартість.[5]

ВВП є внутрішнім продуктом, тому що його виробляють резиденти даної країни. Резидентами є всі економічні суб'єкти (фірми, домашні господарства), не зважаючи на їхню національність, котрі мають центри економічно зацікавленості на економічній території цієї країни (займаються виробничими операціями чи мешкають у країні не менше року).

Щоб багато раз не враховувати частки продуктів, які продаються і купуються на ринку, при обрахунку ВВП зважають тільки на ринкову вартість кінцевих товарів і не рахують діяльність, пов'язану з проміжними товарами.

Під кінцевими товарами маються на увазі товари та послуги, які купляють для кінцевого вживання, а не для перепродажу, чи наступної обробки або переробки. Частковий обрахунок проміжних товарів приводив би до подвійного рахунку і завищення величини ВВП.[6, с. 77]

Важлива ознака показника ВВП полягає в тому, що поняття «валовий» пояснює включення до його складу споживання основного капіталу (амортизації). В загальному для точного розрахунку результатів економічної діяльності треба вилучити з ВВП не лише проміжну продукцію, а ще й споживання основного капіталу, яке з економічного погляду розглядається як

проміжне споживання. Але в економічній діяльності дуже важко виміряти споживання основного капіталу таким методом, як цього вимагають принципи Системи національних рахунків.

Завдяки ВВП здійснюється вимірювання обсягу випуску товарів і послуг в економіці за конкретний період. Для досягнення поставленої мети потрібно виключити всі невиробничі операції, які використовуються протягом зазначеного періоду. Невиробничі операції на практиці представлені двома основними видами: 1) чисто фінансові операції; 2) продаж вживаних товарів.

Чисто фінансові операції включають в себе три основні види:

1. Державні трансферні платежі. Ці платежі обіймають виплати на соціальне страхування, підтримку безробітним і пенсію військовослужбовцям, які уряд надає деяким родинам та особам. Громадяни, що отримують ці виплати, не додають жодного вкладу до наявного виробництва. Тобто, включення трансферних платежів у ВВП могло б викликати більший об'єм виробництва для поточного року.

2. Приватні трансферні платежі – ними можуть виступати щомісячні суми, які студенти одержують з дому, або разові платежі від багатих родичів. Ці платежі теж не вважаються результатом виробництва, а лише виступають простим наданням коштів від однієї приватної особи до іншої.

3. Операції з цінними паперами. Купівля-продаж облігацій та акцій також не вводиться у ВВП. Діяльність на ринку акцій є нескладним обміном паперовими активами. Суми, які витрачаються на ці активи, безпосередньо не впливають на збільшення поточного виробництва (послуги брокерів з купівлі-продажу цінних паперів вводяться у ВВП). [7, с. 122-126]

Хоча продаж нових випусків акцій і облігацій здійснює рух грошей від тих хто їх заощаджує до тих, хто котрі їх використовують. Ті хто використовують гроші нерідко беруть за дані розходи капітальні блага. Отже, дані дії можуть лише посередньо сприяти видаткам, котрі дійсно збільшують обсяг виробництва, а, отже, і ВВП.

Не врахування суми продажу речей, яка у постійному вжитку, у ВВП ґрунтується на тому, що вони або не висвітлюють поточного виробництва, або містять подвійний рахунок.

Отже, якби можливо було б одержати інформацію про споживання основного капіталу відповідно до вимог системи національних рахунків, то виникла б можливість розрахувати об'єктивніший показник результату економічної діяльності — чистий внутрішній продукт. Через наведені вище обставини в економічній практиці найширшого використання набув показник валового внутрішнього продукту.

Розділ 2. Види та методи розрахунку ВВП.

2.1. Основні методи обчислення ВВП: за витратами, за доходами та за доданою вартістю.

Для розрахунку обсягу національного продукту економічна наука застосовує велику сукупність показників, серед яких суттєве місце займає показник ВВП (валового внутрішнього продукту).

Обчислення ВВП (валового внутрішнього продукту) здійснюється трьома основними способами:

- за доданою вартістю (виробничий метод);
- за витратами (метод кінцевого використання);
- за доходами (розподільчий метод).

Вживання поданих методів обчислення ВВП забезпечує не тільки контроль за правильністю оцінок суспільного продукту, а також дає здатність розглянути відмінні риси економічних процесів (галузеву будову господарства, вживання зробленого матеріалу на використання та збереження, частку первинних доходів в ВВП та інше).[10, с. 58-59]

Застосування виробничого методу (за доданою вартістю) визначає обрахунок ВВП напрямом сумування всієї доданої вартості, яка створена в даній країні. Даний метод дає шанс позбутися подвійного рахунку, а також не враховувати у вартість ВВП вартість (ціну) проміжного продукту. Ще за виробничим способом обрахунку до ВВП входять непрямі податки (податки на продукти (матеріали) та імпорт – ПДВ (податок на додану вартість), акцизний збір, митні збори) за мінусом субсидій на продукти та імпорт.

Валова додана вартість (ВДВ) отримується або напрямом сумування доданої вартості деяких ланок чи сфер економіки, або ж може бути визначена як різниця між загальною реалізованою продукцією країни (валовий продукт) та загальним проміжним продуктом. [8, с. 27-35]

$$\text{ВВП} = \sum (\text{РП} - \text{ПП}) + \frac{\text{Податки на продукти}}{\text{та імпорт}} - \frac{\text{Субсидії на продукти}}{\text{та імпорт}} ;$$

$$\text{ВВП} = \text{ВДВ} + \frac{\text{Чисті податки на продукти}}{\text{та імпорт}}$$

Де, ВВП – валовий внутрішній продукт, ВДВ – валова додана вартість, тобто сума (обсяг) всієї доданої вартості, РП – реалізований продукт деяких галузей (сфер), виробництв, ПП – проміжний продукт.

СНР (Система національних рахунків) використовується як для розрахунку доданої вартості в країні разом, так і в деяких ланках чи сферах. Це дає спроможність виразити частку останніх у створенні валового національного продукту.

Розраховуючи ВВП методом кінцевого використання, інакше кажучи за витратами, сумують розходи усіх економічних суб'єктів, котрі користуються ВВП для останнього споживання – держави, фірм тощо.

$$\text{ВВП} = \text{C} + \text{I} + \text{G} + \text{X}_n,$$

де С – власні споживчі витрати; І – валові інвестиції фірм, підприємств; G – розходи держави на закупку товарів і послуг; X_n – чистий експорт.

Власні споживчі витрати (С) – це сукупність розходів домогосподарств на здобуток товарів довгого користування (побутові предмети та техніка, автомобілі, меблі і т.д.), товари буденного вживання (предмети харчування, засоби гігієни та інше), а також на послуги (лікарів, юристів, перукарів). Проте до особистих споживчих витрат не входять витрати на придбання житла. Ці витрати в СНР (системі національного рахівництва) входять до інвестиційної групи витрат.

Валові інвестиції (І) – це розходи фірм, підприємств на утворення та збільшення основного капіталу (будівель, споруд, обладнання, устаткування, будівлю додаткових фірм і т.д.), зростання оборотного капіталу (запасів

сировини та матеріалів), поновлення частин, які вийшли з ходу виробництва основного капіталу (амортизація).

На практиці розрізняють валові, чисті інвестиції та інвестиції на заміщення. Валові інвестиції – це сукупність чистих інвестицій та інвестицій на заміщення. Чисті інвестиції слугують для забезпечення приросту суспільного капіталу, а інвестиції на заміщення лише поновлюють його зношену частину. [8, с. 27-35]

До валових суспільних інвестицій, які утворюють ВВП, за методологією системи національних рахунків входять розходи домогосподарств на здобуток нового житла. Однак, не приєднуються інвестиції на придбання цінних паперів на вторинному ринку цінних паперів, депозитні вклади в банках, дії на ринку старого житла, оскільки дані витрати безпосередньо не зв'язані зі зростанням виробництва суспільного продукту.

Розходи держави на закупку товарів і послуг (G) забезпечують втіху персональних і загальних потреб суспільства. Це розходи держави (уряду, місцевих органів влади) на будову і утримання шкіл, установ охорони здоров'я, культури, спорту, комунального господарства, доріг, армії, державного апарату управління і т.д.

Чистий експорт товарів та послуг (X_n) рахується як різниця між експортом та імпортом. Якщо експорт переважає імпорт то чистий експорт додатній, якщо ж експорт менший за імпорт – то від'ємний.

Через розрахунок ВВП за витратами можна простежити будову кінцевого продукту суспільства за його призначенням.[9]

Обсяг ВВП за доходами (розподільчий метод) обраховується як сума всіх первинних доходів резидентів даної країни. Вони включають:

- 1) оплату праці найманих працівників – заробітна плата робітників та платня службовців(Z);
- 2) доходи, що отримують власники землі, будинків і споруд – рентні доходи (R);
- 3) доходи власників грошового капіталу – процент (%);

- 4) прибуток корпорацій і доходи на власність некорпоративного підприємницького сектору (прибуток та доходи, що є винагородою праці підприємця на власному підприємстві) (P);
- 5) амортизаційні відрахування (A);
- 6) непрямі податки на бізнес (N).

Оплата праці найманих працівників – це усі грошові або натуральні виплати, це теж відрахування на соціальне страхування (пенсійний фонд, фонд зайнятості та соціального страхування), податки на доходи та інші виплати.[12, с.111]

Рента включає доходи, котрі получають домогосподарства та фірми, що постачають економіку ресурсами власності. Яскравими зразками ренти є щомісячні платежі орендарів землевласникам і щорічні орендні платежі підприємств-наймачів за використання офісу. Якщо від валового рентного доходу відняти амортизацію позиченої власності, то отримаємо чисту ренту. Якраз рентний дохід зостається після того, як з валового рентного доходу вираховано амортизацію.

Процент (%) стосується виплат грошового доходу, який реалізовує приватний бізнес тим хто постачає грошовий капітал. Він обіймає такі пункти: виплата відсотків домогосподарствам на заощаджуваний (економний) депозит, на сертифікати депозитів, на облігації корпорацій. Процентні виплати, котрі керуються державою, вираховуються з відсоткового доходу. Це виникає через те, що ці відсотки даються у відповідь на залучення засобів на деякі державні розходи, як національна оборона, всілякі соціальні програми, перерозподіл доходів, інакше кажучи на не комерційні цілі державного управління.[11, с. 83]

Прибуток корпорацій включає в себе податки на прибуток корпорацій, розподіленого доходу корпорацій (використовується для сплати дивідендів) та нерозподіленого доходу корпорацій (використовується для створення різноманітних фондів та подальшого інвестування).

Дохід некорпоративного підприємницького сектору (самостійні підприємства, партнерства і т. д.) інакшими словами валовий змішаний прибуток, бо крім доходів він містить і винагороду за роботу власника, котру досить тяжко відділити від безпосередньо чистого доходу. [13]

Амортизаційні відрахування котрі не є додатком до чийогось доходу, теж означають, що деяка частка ВВП має бути збережена і застосована для заміщення вибулого основного капіталу.

Непрямі податки на бізнес в себе включають сукупний податок з продаж (ПДВ – податок на додану вартість), акцизи та мито. Вони вводяться в ціну реалізованих товарів та послуг і являють собою відповідну частку прибутку держави. Таким чином:

$$\text{ВВП} = Z + R + \% + P + A + N$$

Обчислення ВВП за доходами являє собою процеси розподілу первинних доходів суб'єктів національної економіки.

2.2. Номінальний та реальний ВВП як основні складові макроекономічних показників.

На показник ВВП мають вплив зміни фізичних обсягів виробництва, а також і цін. Для того щоб нівелювати ціновий чинник в макроекономічних розрахунках мають місце два види ВВП: номінальний та реальний, при обчисленні яких використовують два види цін: поточні і постійні.

Номінальний ВВП (ВВП_н) – це сукупний обсяг виробництва, котрий розраховується в поточних ринкових цінах, інакше кажучи в цінах, що існують на момент виробництва.

$$\text{Номінальний ВВП} = \sum p_i \times q_i,$$

де q_i – обсяг виробництва i -го товару в поточному році, p_i – ціна i -го товару в поточному році.

Номінальний ВВП разом відсвічує кількість вироблених товарів і послуг, а також і рівень їхніх цін. Іншими словами, на рух номінального ВВП позначаються всі зміни, які відбулися у фізичному обсязі виробленої продукції, а ще й переміни котрі торкнулися рівня цін.

Нерідко трапляється, що фізичний об'єм ВВП зменшується, а номінальний ВВП зростає за рахунок росту цін. Однак рівень життя людей передусім залежить від сукупної кількості зроблених і використаних товарів та послуг. Через це макроекономіка опрацьовує динаміку фізичного об'єму ВВП, іншими словами, зміни в кількості закінченої економікою продукції. З даною ціллю здійснюють обрахунок реального ВВП. [6, с. 65]

Реальний ВВП (ВВП_р) – валовий об'єм виробництва, що рахується в постійних (незмінних, сталих, базових) цінах, інакше кажучи на розмір даного показника позначається тільки зміна об'ємів виробництва:

$$\text{Реальний ВВП} = \sum p_0 \times q_i,$$

де p_0 – ціна i -го товару в базисному році.

Зіставлення конкретних ВВП за декілька років дає можливість прослідкувати за динамікою та розраховувати темпи приросту (Тп) та темпи зростання (Тз) сукупного фізичного об'єму виробництва.

Розрахунок темпів зростання:

$$T_z = \frac{ВВП_p \text{ поточного року}}{ВВП_p \text{ попереднього року}} \cdot 100;$$

Розрахунок темпів приросту:

$$T_n = \frac{ВВП_p \text{ поточного року} - ВВП_p \text{ попереднього року}}{ВВП_p \text{ попереднього року}} \cdot 100;$$

Вагому роль має також розрахунок темпів зростання та приросту ВВП за рахунок цін, іншими словами інфляційної зміни ВВП. Через це на практиці користуються різними індексами цін. Провідними є індекс цін ВВП (Іц), котрий ще має назву дефлятор ВВП; індекс споживчих цін (ІСЦ); індекс цін виробника (ІЦВ). [8, с. 27-35]

Індекси цін показують конкретне відношення між загальною ціною деякого набору товарів та послуг (ринкового кошика) для певного поточного року, до загальної ціни тотожної або подібної групи товарів та послуг у базовому році.

Індекс споживчих цін (ІСЦ) показує зміну цін деякої групи товарів і послуг, інакше кажучи споживчого кошика. Він являє собою деякий набір відповідних товарів та послуг, котрим користуються для споживання домашні господарства. Нерідко вартість споживчого кошика використовують для обчислення прожиткового мінімуму.

Індекс споживчих цін іншими словами називається індексом Ласпейреса (I_L) і обчислюється за формулою:

$$I_L = \frac{\sum_{i=1}^n P_i^1 \cdot Q_i^0}{\sum_{i=1}^n P_i^0 \cdot Q_i^0},$$

де P_i^0 з P_i^1 — рівень цін і-го товару чи послуги у базовому та поточному роках; Q_i^0 — кількість і-го товару чи послуги в базовому році.

Індекс споживчих цін містить єдиний істотний недолік – він не звертає уваги на зміни, котрі сталися у структурі споживання в поточному році.

Індекс цін виробника – показує перемену цін, що їх утверджують промислові виробники на особисті товари, котрі збуваються на внутрішньому та зовнішньому ринках. Вони не зважають на ПДВ, мито та акцизи. Індекс цін виробника є агрегованим і рахується по конкретній групі виробників як відношення поточного об'єму виробництва і об'єму виробництва в попередньому чи базовому році. [4]

Дефлятор ВВП або інакше кажучи індекс Пааше (IP) показує перемену цін на всі товари та послуги заключного призначення, котрі зроблені і реалізовані в країні в цільовому році. Дефлятор ВВП, краще адаптований якщо зрівнювати із ІСЦ для виміру загального рівня цін. Дефлятор ВВП ширший, оскільки він включає в себе не лише ціни споживчих товарів та послуг, а ще й ціни інвестиційних товарів. Дефлятор ще включає товари, котрі купує держава, товари та послуги які купуються і продаються на світовому ринку. Через це дефлятор ВВП – це індекс цін, що відображає перемену цін на цілу сукупність товарів та послуг. Він рахується за формулою:

$$I_P = \frac{\sum_{i=1}^n P_i^1 \cdot Q_i^1}{\sum_{i=1}^n P_i^0 \cdot Q_i^1},$$

де P_i^0 з P_i^1 – рівень цін і-го товару чи послуги у базовому та поточному роках; Q_i^0 – кількість і-го товару чи послуги в поточному році.

Якщо детальніше оглядіти дану формулу, то можна помітити, що чисельник відображає номінальний ВВП, а знаменник реальний ВВП якщо у формулі i буде представляти загальний набір товарів і послуг, котрі входять до ВВП в даному році. Тобто:

$$D_{\text{ВВП}} = \frac{\text{ВВП}_H}{\text{ВВП}_P}$$

де $D_{\text{ВВП}}$ – дефлятор ВВП; ВВП_H – номінальний ВВП; ВВП_P – реальний ВВП.

Дефлятор ВВП являє собою темп росту номінального ВВП через ріст цін в досліджуваному році якщо зрівнювати із попереднім.

На розмір номінального ВВП діють не тільки зміни фізичного об'єму продукції, а й зміни рівня цін. Звідси постає питання, яким чином це з'єднано зі зміною фізичного обсягу виробництва, а яким - із переміною цін чи двома ситуаціями разом. Щоб визначити ВВП використовуючи тільки зміни фізичного об'єму виробництва треба провести коригування показника номінального ВВП. [14, с. 123-129]

Процес коригування номінального ВВП відбувається із сприянням дефлятора ВВП. Це дає здатність інфлювати (збільшити грошове вираження ВВП разом з динамікою цін) або дефлювати (зменшити грошове вираження ВВП разом з динамікою цін). Наслідком такого коригування є розрахунок реального ВВП для кожного року у постійних цінах, інакше кажучи в цінах базового року.

Через інфлювання номінального ВВП грошове вираження реального ВВП зростає в ті роки, в котрих ціни були меншими (нижчими) від цін базового року. Через дефлювання номінального ВВП грошове вираження реального ВВП зменшується відносно тих років, в котрих ціни були більшими (вищими) від цін базового року. [15]

Звісно, що індекс споживчих цін (ІСЦ) та дефлятор ВВП показують відмінні характеристики зміни рівня цін. Це можна пояснити тим, що між даними двома індексами фігурують три істотні відмінності:

- дефлятор ВВП показує зміну цін на всі виготовлені товари та отримані послуги, коли ж індекс споживчих цін – тільки на ті товари, котрі включаються до складу споживчого кошика;

- дефлятор ВВП не показує переміну цін на імпортні товари, тому що імпорт не включається до складу ВВП. Проте до споживчого кошика включаються імпортні товари. Таким чином в індексі споживчих цін віднаходить відображення переміна цін на імпортні товари;
- дефлятор ВВП вважається поточно зваженим (індекс Пааше), а індекс споживчих цін (ІСЦ) – базисно зваженим (індекс Ласпейреса).

Головною вадою індексу Пааше вважається те, що він не включає реальні переміни в структурі товарів і послуг, котрі приймали місце в поточному році в зіставленні з попереднім, інакше кажучи базовим роком. Даний недолік певною мірою усуває індекс Фішера (IF):

$$I_F = \sqrt{I_L \cdot I_P},$$

де I_F – індекс Фішера; I_L – індекс Ласпейреса; I_P – індекс Пааше.

Проте на практиці всі індекси непогано віддзеркалюють динаміку та швидкість зміни цін. Дивлячись яка мета дослідження завжди можна вільно вибрати той індекс, котрий максимальною мірою буде відповідати поставленому завданню.

Розділ 3. Динаміка та структура ВВП України: емпіричний аспект проблеми.

Показник ВВП розкриває перспективи економіки стосовно забезпечення благополуччя суспільства у трьох надзвичайно важливих аспектах:

1. Найефективніший розподіл виробництва на продукти проміжного (перехідного) та кінцевого (останнього) призначення.

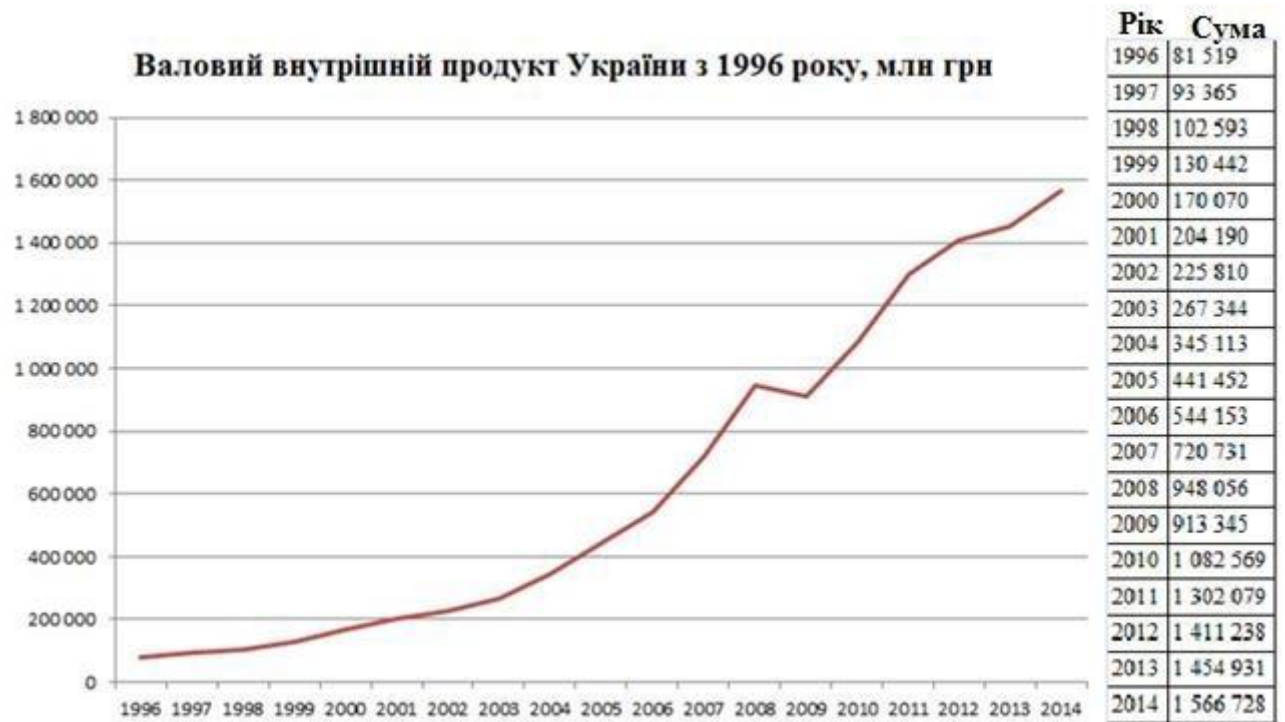
2. Структура кінцевих потреб, інакше кажучи структура кінцевого попиту (нагромадження, споживання, різниця вартісних обсягів експорту та імпорту або зовнішньоторговельне сальдо).

3. Первинні доходи, тобто доходи, котрі формуються у сфері матеріального, а також частково у сфері нематеріального виробництва в ході виробництва і первинного розподілу національного доходу (НД).

ВВП також вважається основою виміру структури виробництва, певної оцінки дефіциту державного бюджету, міжнародних зіставлень якості життя, грошової емісії та ін. Центральною властивістю ВВП можна вважати те, що цей показник обіймає вартість лише тих товарів і послуг, котрі виготовлені на території даної країни.

ВВП можна обрахувати не тільки у фактично діючих цінах, а ще й у цінах попереднього (минулого) року, що дають здатність виключити вплив цінового чинника на перемену об'єму ВВП, а також установити темпи зростання (збільшення) чи падіння (зменшення) його фізичного обсягу.

Отже, використовуючи офіційні дані Державної служби статистики України, можна простежити динаміку зміни обсягів валового внутрішнього продукту в часі:

В даній курсовій роботі я відстежу динаміку ВВП за останні 5 років, згідно з даними Державної служби статистики України.

Якщо проаналізувати перемену динаміки номінального ВВП установити через що сталися ці зміни тяжко: чи змінилися ціни, чи виробництво. В такому випадку використовують реальний ВВП, інакше кажучи сукупний об'єм виробництва, що обчислюється в постійних (сталих, базових) цінах, на розмір якого позначається тільки перемена об'єму виробництва. В такому разі це показник, котрий розкриває економічну діяльність в конкретному секторі економіки (див. додаток 1 та 2). Дослідимо його детальніше користуючись даними Державної служби статистики України [2].

Аналіз Додатку 1 показує, що з 2010 до 2013 років розмір реального ВВП кожен рік збільшувався, окрім цього індекси фізичного обсягу за дані роки нижче 100 % не знижувалися.

Звідси впливає що, об'єм реального валового внутрішнього продукту всі наступні роки або зрівнювався з номінальним ВВП або ж переважав його, що вважається позитивною динамікою і вказує, хоч і не на невеликий, ріст економіки країни.

У 2014 році українська економіка була під впливом зовнішніх та внутрішніх дисбалансів, котрі створилися раніше. Так само не вигідна цінова кон'юнктура на зовнішніх ринках, військовий конфлікт на Сході України, анексія АР Крим і м. Севастополя, торговельні обмеження зі сторони Росії залишили поганий відбиток на економіці нашої країни.

Згідно Додатку 2 можна простежити тенденцію до зниження (зменшення) реального ВВП у 2014 році. Через це валовий внутрішній продукт у 2014 році зменшився (скоротився) на 6,8% (або на 77915 млн.грн). Проте об'єм номінального ВВП продовжує збільшуватись (зростати), якщо зрівнювати з 2013 роком, що склало 101530 млн.грн., інакшими словами він став на 6,9% більшим.

Подібні відмінності між показниками реального і номінального ВВП вказують на інфляцію в країні, через те що відбувається ріст цін на товари та послуги з паралельним зменшенням (скороченням) масштабів виробництва, споживання (надання) цих товарів чи послуг, що просто не могло не відобразитись на зниженні (зменшенні) купівельної здатності населення і, звісно ж, на його добробуті.

Нескладне зіставлення свідчить про те, що в 2014 році ціни зростали в 50 разів інтенсивніше, порівняно з 2013 роком. Яскраве уявлення про розмір (масштаб) інфляції можна одержати проаналізувавши показник, що має назву дефлятор ВВП. Він показує, як піднялися (збільшилися) ціни загалом в масштабах економіки. На сайті Державної служби статистики України дефлятор ВВП України на кінець 2014 року позначений на рівні 47,4%. Подібні оцінки віддзеркалюють дійсність, на яку нашоюхнулися мешканці країни. Ціни на чимало груп товарів, винятково на імпортовані, збільшилися в два а той більше разів (див. додаток 3) [3].

У 2014 р. сталося серйозне прискорення темпів спаду промислового виробництва, що за підрахунками року склало 10,2 %. Від'ємну динаміку показали всі провідні агреговані види індустриальної діяльності: зменшення (скорочення) об'єму виробництва у добувній промисловості було 13,7 %,

переробній промисловості – 9,3 %, постачанні газу, електроенергії, пари і кондиційованого повітря – 6,6 %. Таке зменшення багато в чому було зумовлене через спад виробництва у Донецькій та Луганській областях (на 31,5 % і 42 % відповідно у 2014 р.).

Падіння об'єму виробництва у даному році можливо також пояснити зменшенням попиту, що в свою чергу викликане зниженням рівня купівельної здатності населення. Швидка інфляція на фоні глибокої девальвації національної валюти суттєво знизила прибутки населення, відобразилась на роздрібній торгівлі, на інвестиціях домогосподарств, що просто не могло не позначитися на макроекономічних показниках, в першу чергу на триваючому скороченні об'єму виробництва [3].

Тенденція зростання (збільшення) номінального ВВП одночасно із скороченням (зменшенням) реального мала місце і в 2015 році. За I квартал даного року об'єм номінального ВВП дійшов до позначки у 367,6 млрд грн, що можна вважати найвищою за попередні 5 років, проте об'єм реального ВВП, якщо співставляти з I кварталом 2014 року, поменшав на 13 % і склав 259,8 млрд грн (для зіставлення, у I кварталі 2012 року реальний ВВП складав 264,9 млрд грн). Інакше кажучи, можна сказати, що країна повернулася до показників, які були три роки тому [4].

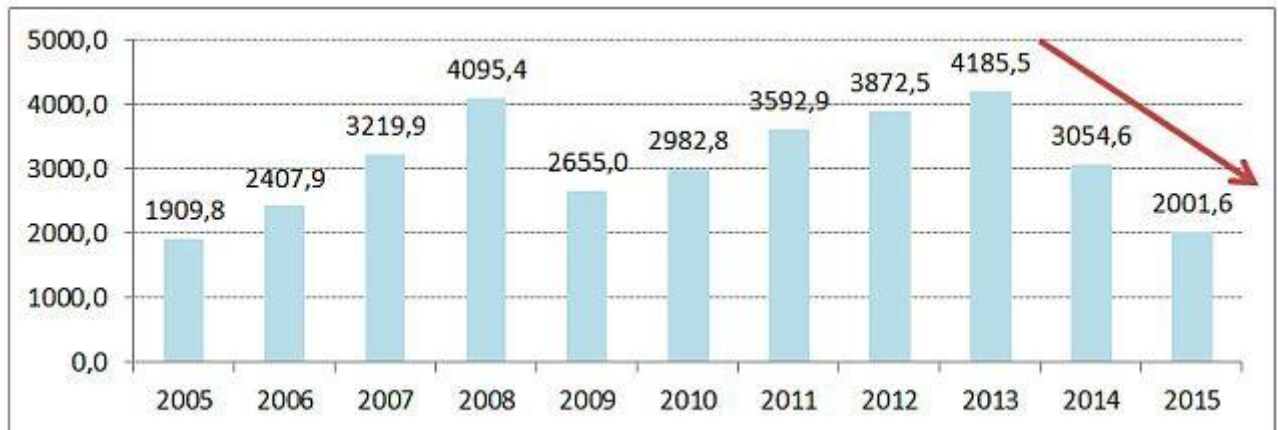
Спад реального ВВП у II кварталі 2015 року сповільнився до 14,6% у річному вимірі (-0.5% якщо зрівнювати із I кварталом 2015 року за мінусом сезонного фактора). У III кварталі 2015 року, реальний ВВП, співставляючи з II кварталом, за виключенням сезонного фактора, зріс на 1%. У IV кварталі теж було зростання.

Все ж таки варто відзначити, що не беручи до уваги усталену тенденцію до щоквартального збільшення ВВП, річний показник переміни ВВП у 2015 році залишився від'ємним (-7,5%), що можна пояснити істотним зниженням економіки за 2014 рік.

Найточнішим засобом оцінки економічного розвитку держави вважається ВВП на душу населення. ВВП за паритетом купівельної

спроможності на душу населення, іншими словами реальний ВВП — це розмір випущеної продукції на душу населення в доларах постійної купівельної спроможності. Обчислюючи даний показник нівелюється вплив інфляційних процесів. Відповідно чим буде вищий показник реального ВВП на душу населення, тим вищим буде показник рівня життя.

Україна: ВВП в дол. на душу населення (2005 – 2015) роки

Згідно з МВФ

Через рівень реального ВВП на душу населення в країні можна провести зіставлення цього показника з іншими країнами та дослідити, до котрих країн її можна віднести – до розвинених або ж до тих котрі розвиваються.

Найкращими методами поліпшення становища повинні можуть бути макроекономічна стабілізація та поновлення нормальної діяльності банківської системи, після чого повинні слідувати структурні трансформації. Також суттєво помітними є заходи, котрі направлені на покращення якості та прозорості урядування, тому що вони повинні сприяти підвищенню ефективності видатків бюджету, зменшенню втрат від корупції та збільшенню якості державних послуг.

Заходи, котрі спрямовані на удосконалення державного управління вважаються не менш важливими. Своєчасне проведення реформ, покращення державних закупівель та регулювання підприємництва, може надати сильний заохочувальний крок для населення і, звісно, для інвесторів. Дані дії вкажуть на те, що уряд країни серйозно, вдумливо відноситься до боротьби із

корупцією, а також вони посприяють тому, що уряд зможе заручитися допомогою для здійснення більших реформ [7].

На теперішньому періоді розвитку наш уряд має за мету для економічного розвитку країни, збільшити за сім років об'єм ВВП у 2,7 рази у доларовому обрахунку. Якщо брати до уваги показник ВВП на душу населення, інакше кажучи паритет купівельної спроможності (ПКС), Україна опустилася з 119 на 139 місце. Найважливішим шляхом виконання поставленої мети є зміцнення гривні та детінізації економіки. [9]

Тіньова економіка в нашій країні вважається найбільшою перепорою для здатності конкурувати з іншими країнами, для росту соціальних стандартів життя населення, і звісно для інтеграції в європейську співдружність. Негативна тенденція щодо тіньової економіки розкривається та відображається в ряді світових рейтингів, в котрих Україна, на превеликий жаль, займає одні з найгірших позицій.

Провівши розбір індексу економічних свобод-2014, можна пересвідчитися що чи ненайгірші умови для розвитку економіки, поміж країн Європи та багатьох пострадянських країн, є в Україні. Динаміка показників свідчить про погане становище інвестиційного клімату.

Першорядною ціллю детінізації економіки України має бути створення потрібних умов для сприятливого інвестиційного клімату, зменшення (зниження) податкового та регулятивного тиску на діяльність фірм та підприємств, захист прав власності та трудових взаємовідносин. Ці реформи повинні стати початком до забезпечення економічного розвитку.

Одночасно існує багато країн, котрі досягли подвоєння ВВП за десять років. Ці країни збільшили об'єм ВВП неоднаковими шляхами: одні через видобування й експорт енергоресурсів (Саудівська Аравія, ОАЕ, Туркменистан, Азербайджан, Ангола тощо), другі — через нарощування експорто-орієнтованих наукомістких галузей (Ірландія, Малайзія, Сінгапур тощо), треті — через інтенсивний розвиток туризму (переважно острівні країни Карибського басейну). [11]

Водночас багато країн, котрі спромоглися подвоїти ВВП мають між собою спільну особливу деталь — кожна з них залучила великі обсяги іноземного капіталу. Разом з тим, у рейтингу рекордменів за збільшенням об'єму ВВП є й країни з невеликими обсягами іноземних інвестицій. До них входять Камбоджа, Вірменія, Узбекистан, Таджикистан. Головний чинник — це грошові перекази мігрантів. В даних країнах кошти мігрантів реально підмінили іноземні інвестиції [8].

Інакше кажучи в багатьох країнах, в тому числі і в Україні, є широкі можливості для залучення грошових переказів використовуючи фінансово-банківську систему. Це дало б можливість зрівняти платіжний баланс і залучити кошти на плани розвитку домогосподарств, фірм, підприємництва тощо. Для цього треба завзято трудитися над зменшенням частини "тіньових" переказів і їх збільшенням користуючись фінансово-банківською системою. Це має позитивно подіяти на ріст валового внутрішнього продукту.

Висновок

Макроекономіка досліджує закони розвитку національного господарства та основні показники національної економіки, які відображаються у системі національних рахунків.

Система національних рахунків (СНР) – сукупність пов'язаних між собою економічних показників, яка висвітлюють загальні й найважливіші аспекти економічного розвитку, яка зв'язані із виробництвом та споживанням продуктів та послуг, розподілом і перерозподілом доходів, утворенням національного багатства країни тощо.

У СНР відбивається розвиток економіки на різних етапах процесу відтворення, відображається рух товарів та послуг, і звісно стан виробництва та використання ВВП. Валовий внутрішній продукт є ключовим макроекономічним показником, який застосовується в системі національних рахунків (СНР).

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – це загальна сума усіх кінцевих товарів та послуг, яка вироблені на території країни всіма фірмами і домашніми господарствами, завдяки факторам виробництва (землі, праці, капіталу та підприємницьким здібностям), незалежно від їх національності, що мають осередок економічних зацікавлень на території країни, здійснюють виробничу діяльність та перебувають на її економічній території.

Показник ВВП має величезну роль для економіки загалом. Він містить в собі чималу кількість інформації про ступінь економічного розвитку країни.

Розрахунок валового внутрішнього продукту здійснюється трьома основними способами:

- за доданою вартістю (виробничий метод);
- за витратами (метод кінцевого використання);
- за доходами (розподільчий метод).

Використання цих методів на практиці забезпечує не тільки контроль за вірною оцінкою суспільного продукту, але також дає змогу розглянути різні аспекти економічних процесів.

В макророзрахунках розраховують два види ВВП: номінальний та реальний. Номінальний ВВП – це сукупний обсяг виробництва, який обчислюється в поточних ринкових цінах, які фігурують на момент виробництва. Реальний ВВП – загальний обсяг виробництва, котрий розраховується в постійних цінах, оскільки на величину даного показника впливає тільки зміна обсягу виробництва.

Дослідження динаміки валового внутрішнього продукту в Україні, засвідчує що наша держава великою мірою позбулася свого економічного потенціалу, який нагромадився за попередні роки. Незважаючи на труднощі, зв'язані із реконструкцією економіки, Україна плавно поновлює структуру виробництва, використовуючи нові методи, завзято розбудовує ринкову інфраструктуру, яка допомагає розвитку підприємництва в Україні.

Найголовнішим завданням обґрунтованої соціально-економічної стратегії повинно бути забезпечення макроекономічної стабільності фінансового сектору. Зараз Україна перебуває у винятково важкій політичній та економічній ситуації, тому для стабільних обсягів ВВП є потрібним проведення державної політики, котра має супроводжуватися веденням структурних реформ.

ВВП відіграє надзвичайну роль у механізмі регулювання ринкових процесів. Саме на основі його динаміки та структури визначається рівень розвитку макроекономічної системи.

Список використаної літератури

1. Базилевич В., Базилевич К., Баластрик Л. Макроекономіка: Підручник.– К.: Знання, 2005. – 851с.
2. Економічна статистика: Навчальний посібник / За ред. Р. М. Моторина. – К.: КНЕУ, 2005. – 362с.
3. Економічна теорія: політична економія: Підручник / За ред. С. І. Юрія. –К.: Кондор, 2009. – 604с.
4. Економічна теорія / За ред. Ватаманюка З. П. та Панчишина С. Л. – Львів: Інтереко, 2006. – 198с.
5. Костецький Р. Т. Макроекономіка. – Львів, Просвіта, 2007. – 181с.
6. Кулішов В.В. Макроекономіка: основи теорії і практикум: Навчальний посібник. – Львів: Магнолія плюс, 2004. – 256с.
7. Макроекономіка: Курс лекцій: Навчальний посібник / За ред. Кириленка.В.В.– Тернопіль: „Економічна думка”, 2008. – 250 с.
8. Макроекономіка: Навчальний посібник / За ред. В. П. Решетило. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 295 с.
9. Меламед М. Методи та проблеми очислення ВВП за категоріями доходу. – К., 2007. – с.347
10. Мікроекономіка: Підручник / За редакцією В. Д. Базилевича. – К.: Знання, 2007.
11. О. М. Тітьонко / Системи макроекономічного рахівництва / Київ, КНЕУ, 2004. – 277с.
12. Основи економічної теорії / За ред. А. К. Покритана, М. І. Збарського / Одеса, ОДЕУ, 2004. – 345с.
13. П. В. Круш, С. О. Тульчинська / Макроекономіка / Київ, ЦУЛ, 2005.
14. Рудий М. М. Мікроекономіка: Навч. Посібник. – К.: Каравелла, 2008.
15. Ходжаян А. О. Політична економія: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2009. – 304с.

Перелік Інтернет-ресурсів:

16. <http://www.bank.gov.ua/>
17. <http://www.info-library.com.ua/>
18. <http://www.economy.nayka.com.ua/>
19. <http://pidruchniki.com/>
20. <http://www.ukrstat.gov.ua/>
21. <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

Додатки

Додаток 1

Валовий внутрішній продукт

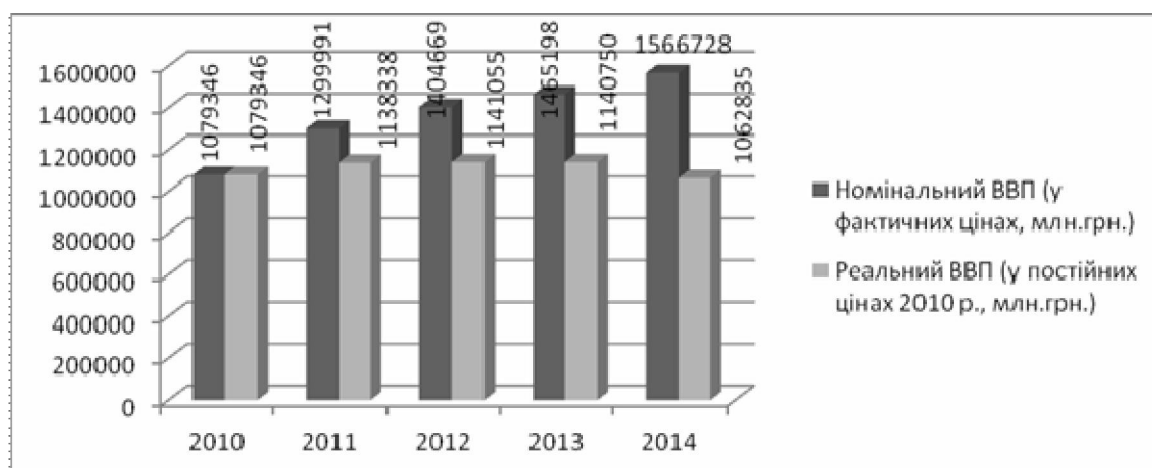
(без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

Починаючи з 2014 року,

також без частини зони проведення антитерористичної операції)

	Номинальний ВВП, млн грн	Реальний ВВП, млн грн	У постійних цінах 2010 року, % до відповідного періоду попереднього року	
			Індекс фізичного обсягу ВВП	Індекс-дефлятор ВВП
2010 рік	1 079 346	1079346
2011 рік	1 299 991	1 138 338	105,5	114,2
2012 рік	1 404 669	1141055	100,2	107,8
2013 рік	1 465 198	1140750	100,0	104,3
2014 рік	1 566 728	1062835	93,2	114,8

Додаток 2

Динаміка реального та номінального ВВП України за 2010-2014 рр.

Додаток 3

